

DE GROEPSVERZEKERING ALS AANVULLEND PENSIOEN

DE GROEPSVERZEKERING ALS AANVULLEND PENSIOEN

Renate BARBAIX
Britt WEYTS
Daily WUYTS
(editors)

intersentia

Antwerpen – Cambridge

De groepsverzekering als aanvullend pensioen
Renate Barbaix, Britt Weyts en Daily Wuyts (eds.)

Coverfoto: © Andrew Fox – Alamy

© 2014 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

ISBN 978-94-000-0460-3
D/2014/7849/111
NUR 822/825

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

WOORD VOORAF

Het voorliggende boek bevat de geactualiseerde en uitgebreide referaten van de studienamiddag Groepsverzekeringen, die op 12 november 2013 werd georganiseerd door de Onderzoeksgroep Persoon en Vermogen van de Universiteit Antwerpen.

Het initiatief voor deze studienamiddag kwam van ondergetekenden, allebei hoofddocent aan de faculteit Rechten van de Universiteit Antwerpen en kaderde binnen twee door hen aangetrokken onderzoeksprojecten over groepsverzekeringen.

Wij waren zeer verheugd om voor deze organisatie te kunnen rekenen op de steun van de collega's Yves Stevens en Kim De Witte van de KU Leuven en van collega Elly Van de Velde van de Universiteit Hasselt.

De bijdragen zijn in het boek opgenomen in dezelfde volgorde als de referaten op de studienamiddag werden georganiseerd.

In een eerste bijdrage geeft Yves Stevens (hoofddocent aan de KU Leuven, verbonden aan het Instituut Sociaal Recht) een overzicht van de verschillende vormen en kenmerken van aanvullende pensioenen in het Belgische recht en focust op de groeipijnen en uitdagingen daarvan.

In de tweede bijdrage bespreekt Elly Van de Velde (docent aan de Universiteit Hasselt) de multigenueanceerde fiscaalrechtelijke behandeling van de verschillende vormen van het aanvullend pensioen, met bijzondere aandacht voor de groepsverzekeringen.

Britt Weyts (hoofddocent aan de Universiteit Antwerpen en advocaat) gaat in de derde bijdrage in op de inbedding van de groepsverzekering in het verzekeringsrecht. Daarbij bespreekt zij voornamelijk de bescherming van de werknemers als verzekerden, zowel op het vlak van de aansluiting bij de groepsverzekering als tijdens de uitvoering ervan.

Vervolgens bespreekt Kim De Witte (doctorandus KU Leuven, Instituut Sociaal Recht) de bijzondere civielrechtelijke aard van de groepsverzekering. Hij gaat daarbij in op de bijzonder complexe civielrechtelijke grondslag van de groepsverzekering en bespreekt de gevolgen daarvan in de verschillende rechtsverhoudingen die de groepsverzekering doet ontstaan.

Tot slot gaat Renate Barbaix (hoofddocent Universiteit Antwerpen en advocaat) in op de huwelijksvermogensrechtelijke behandeling van de groepsverzeke-

ringen. Daarbij besteedt zij aandacht aan de bestaande huwelijksvermogensrechtelijke regels en knelpunten, maar gaat ook in op de principes, de knelpunten en de gevolgen van de voorgenomen hervorming van het statuut van de aanvullende pensioenen.

Ons opzet was om de groepsverzekeringen als vorm van aanvullend pensioen vanuit verschillende invalshoeken te benaderen en te analyseren. Naar ons oordeel zijn de verschillende auteurs in dit opzet geslaagd. Wij koesteren dan ook de hoop dat dit boek de verspreiding mag kennen die het verdient.

Renate Barbaix, Britt Weyts en Daily Wuyts
April 2014

INHOUD

<i>Woord vooraf</i>	v
Groeipijnen en uitdagingen van de aanvullende pensioenen in België	
Yves STEVENS.....	1
I. Ten geleide.....	1
II. Wie?	1
A. Democratiseren of massificeren	1
B. Vrijwillig of verplicht	3
III. Loon?	7
A. Loon of sociale bescherming	7
B. Overheidsverlies of overheidsrendement.....	9
C. Gelijk of ongelijk	10
IV. Pensioeninstelling?	12
A. Verplichte externalisatie en complexe driepartijenrelatie.....	12
B. Twee soorten pensioeninstellingen en het <i>level playing field</i>	13
C. Eindverantwoordelijkheid van de inrichter en insolventie van de pensioeninstelling.....	15
D. Bescherming en oprichting van een waarborgfonds.....	16
V. Organisatie?	17
A. Kostenstructuur aanvullende pensioenen.....	17
B. Groot aantal slapers en het gebruik van de onthaalstructuur	18
C. DC en rendementsgarantie	20
D. Gehanteerde interestvoet (actualisatievoet)	23
VI. Uitkering?	24
A. Pensioenleeftijd	24
B. Kapitaal of rente.....	25
C. Splitting van de rechten	27
D. Geen verplichte overlijdensdekking	28
E. Geen verplichte premievrijstelling invaliditeit.....	29
VII. Conclusie.....	29

De groepsverzekeringen in het verzekeringsrecht: te weinig transparantie maar voldoende bescherming?

Britt WEYTS	31
I. Inleiding: een populair maar te weinig bekend product?	31
II. Nood aan een transparante wettelijk regeling?	33
III. Definitie van de groepsverzekering	36
IV. De externalisatie van het aanvullend pensioen.	36
V. De bescherming van de werknemers/verzekerden.	37
A. De aansluiting	37
B. De uitvoering	41
C. Financiële buffers.	44
D. De uittreding	45
VI. Besluit	46

Aanvullend pensioen via een groepsverzekering: (para)fiscale aandachtspunten

Elly VAN DE VELDE	47
I. Inleiding	47
II. De fiscale logica van aanvullende pensioenen via een groepsverzekering en het huwelijksvermogensrecht	47
III. Fiscale intentieverklaring bij familiaalrechtelijke compensatieclausules inzake aanvullende pensioenen opgebouwd via een groepsverzekering	51
IV. (Para)fiscale latentie bij leven voor aanvullende pensioenen opgebouwd via een groepsverzekering.	54
A. Uitgangspunten	55
B. (Para)fiscaliteit van de bijdragen.	57
1. Parafiscaliteit	57
a. RSZ-bijdrage	57
b. Premietaks	57
c. Wyninckxbijdrage.	58
2. Fiscaliteit.	61
a. Werkgevers- of ondernemingsbijdragen	61
b. Werknemers- of bedrijfsleidersbijdragen: belastingvermindering?	62
C. (Para)fiscaliteit van de prestaties.	63
1. Parafiscaliteit	63
2. Fiscaliteit.	63
a. Belastbaar tijdstip	63
b. Winstdeelneming	64
c. Voorschotten	64

d. Renten	64
e. Kapitaal	65
f. Renten versus kapitaal	67
V. Fiscaliteit van een aanvullend pensioen opgebouwd via een groepsverzekering bij overlijden	69
A. Successierechten bij overlijden van de aangeslotene	69
B. Successierechten bij overlijden van de echtgeno(o)t(e) met gemeenschap van goederen	70
VI. Besluit	71

De civielrechtelijke kwalificatie van de driepartijenrelatie in aanvullende pensioenen voor werknemers

Kim DE WITTE	73
I. Historiek van de driepartijenrelatie	74
A. Aanvullende pensioenen eind 19de en begin 20ste eeuw	74
B. Aanvullende pensioenen tijdens en na Wereldoorlog II	77
C. Crisis van de jaren 1970: verplichte externalisatie en driepartijen- relatie	78
II. Civielrechtelijke grondslag van de driepartijenrelatie	80
A. Derdenbeding	81
B. Delegatie	86
C. Lastgeving	91
III. De groepsverzekering als afzonderlijke rechtsfiguur?	95
A. Belangrijkste kenmerken van de groepsverzekering	95
B. Civielrechtelijke grondslag	96
IV. Besluit en rechtsgevolgen	98

Groepsverzekeringen en familiaal vermogensrecht: een nieuwe invalshoek(?)

Renate BARBAIX	105
I. Inleiding	105
II. Groepsverzekeringen in het huidige huwelijksvermogensrecht	106
A. Het bestaande wettelijk kader	107
1. Het eerstepijlerpensioen: de wettelijke pensioenen	107
2. Het derdepijlerpensioen: de individuele levensverzekering	112
B. En de groepsverzekeringen?	114
1. Een wettelijk kader?	114
2. De recente rechtspraak	116
3. De gevolgen	118

III. Groepsverzekeringen in het nieuwe huwelijksvermogensrecht(?)	120
A. Principe	121
B. Uitwerking	121
B. Beoordeling en besluit.	126